

001	66	106	96	66	36	26	06	69	57	26	92	52	36	93	48	13	01	7	4	0
100	98	96	94	92	90	85	80	70	60	55	50	45	40	30	20	15	10	8	6	4

VIIKONVAIHDE

IKIVIHREÄT

Tutulla joululaululla monta tulkintaa

”Ja niin joulu joutui jo taas Pohjolaan, joulu joutui jo rintoihinkin. Ja kuuset ne kirkkaasti luo loistoaan jo pirtteihin pienoisihin.”

Sylvian joululaulu on yksi Suomen pidetyimmistä joulun sävelmistä. Kappale on valittu Yleisradion järjestämässä äänestyksessä kauneim-maksi joululauluksi kahdesti, 1960-luvulla ja viimeksi vuonna 2002.

Ikimuistoisimpia tulkintoja laulusta ovat kirkkolaulaja **Sulo Saaritsin** esitys 1930-lu-vun lopulta ja **Mauno Kuusiston** levytys vuodelta 1959. Kauniin tenorääänen omistanut Kuusisto tunnettiin sekä iskelmä- että oopperalau-lajana. Suosionsa huipulla tamperelainen laulaja oli 1960-luvun alkupuolella.

Sisilian rinteillä

”Miss’ syppressit tuoksuu nyt talvellakin, istun oksalla uljaimman puun.”

Karl Collanin (1828–1871) säveltämästä ja kotiseuturunoilija **Martti Korpilahden** (1886–1938) suomeksi sanoittamasta laulusta poiketen alku-peräissanoitus ei liity jouluun kuin epäsuorasti. Sylvian joululaulu pohjautuu **Zacharias Topeliuksen** (1818–1898) runoon Sylvias hälsning från Sicilien, joka julkaistiin vuonna 1853.

Sekä runossa että laulussa kertoja on Sylvia eli musta-pääkerttu. Kyseessä on muuttolintu, joka talvehti jouluna Italiassa ja saapuu pohjoiseen toukokuussa.

Runo kuvailli Sisilian kukkeaa luontoa syppresseineen, mutta myös häkkiin suljetun pikkulinnun kaipuuta takaisin kotiin pohjoiseen.

Eri tulkintoja

”Mutt’ ylhäällä orressa vielä on vain se häkki, mi sulkee mun sirkuttajain, ja vaiennut vaikerrus on vankilan; oi murheita muistaa ken vois laulajan.”

Topeliuksen säkeitä on tulkittu eri tavoin. Vangitun linnon on arveltu viittaavan Suomeen, joka halusi pyristellä eroon Venäjän keisarikunnasta.

Sirkuttaja voi toisaalta kuvata myös Topeliuksen omaa poikaa, joka menehtyi ennen runon ilmestymistä vain kaksivuotiaana.

Sylvian suosio kestää

Sylvian joululaulu kaikkuu varmasti tänäkin vuonna seura-kuntien joululaulutilaisuuksissa, joita järjestetään yli 2 000 eri puolilla Suomea. Konsertteihin arvioidaan osallistuvan vuosittain miljoona suomalaista.

Mainittakoon, että Sylvian sanomaa on 2010-luvulla kuultu myös räpättynä sekä Teräsbetoni-yhtyeestä tutun heavylaulaja **Jarkko Aholan** tulkitsemana.

RIKU-MATTI AKKANEN

KANSAN SUUSTA

Potut pottuina

Kun maksetaan potut pottuina, annetaan takaisin samalla mitalla. Tämä potut pottuina -periaate tunnettiin Baby-loniassa yli 3 500 vuotta sitten.

Babylonian kuningas Hammurabin laki tiivistetään usein periaatteeseen ”silmä silmästä, hammas hampaasta”. Idea oli, että rikollisen saama rangaistus on sama, minkä hän on uhrilleen aiheuttanut.

Nykynäkökulmasta Hammurabin laki voi kuulostaa julmalta. Vuosituhansia sitten se kuitenkin asetti kostolle rajat. Rajat on hyvä olla, sillä ihmisten luontainen reagointi-tapa on monesti intialaisen sanonnan kaltainen: sinä viskaat multakokkareella, sinua viskataan tiiliskivellä.

Multakokkareen heittäminen voi olla alkusysäys suurelle konfliktille. Pienestä sanasta tulee tora, kipunasta valkea, murhasta maailmansota.

Nasaretin puuseppä hylkäsi silmä silmästä -periaatteen. Vuorisäärnassaan hän kehotti olemaan tekemättä pahalle vastarintaa ja kääntämään lyöjälle toisenkin posken, mikä ei toki ole estänyt kristittyjä tarttumasta miekkaan.

Joissakin murteissa pottu merkitsee pottaa. Asioiden epäonnistuessa ne menevät pottuun tai päin pottua.

Potut pottuina lienee sanontana melko nuori. Se sopii vaikkapa perunasta kertovan jutun otsikoksi. Yöastian kanssa sanonnalla tuskin on mitään tekemistä.

TOPI LINJAMA

Kauhujen Patareissa kannattaa käydä vielä kun se on pystyssä

Tallinnan sataman lähellä sijaitseva Patarein vankila oli neuvostoaajan kauhujen näyttämö. Kolkko linnoitus toimi tutkinta-vankilana vielä vuosikymmen sitten. Rapistuvalle vankilalle ei löydy kunnostajaa.

.....

TALLINNA (MT) Tuuli ulvoo harmaissa tiilimuu-reissa. Siellä täällä repsottaa ikkuna tai ovi auki pimeyteen. Ei tee mieli lähteä kokeilemaan onneaan sisätiloihin.

Pimeydessä törmäisi taatusti johonkin romukasaan ellei jopa henkiolentoon. Kalterit ja piik-kilangat ovat saaneet mielikuvituksen laukkaamaan.

Kivipihalta kuuluu askelia. Hetken kuluttua portista saa-puu, onneksi, ystävällisen nä-köinen mies. Hän on vankilan johtaja **Andrus Villem**.

Vangit lähtivät 2002 Villemin avustuksella pimey-destä löytyy katkaisija. Kelmeä valo syttyy portaikkoon ja ylempiin kerroksiin. On aika tutustua pahamaineiseen Patarein vanki-laan.

Käytävien seiniltä ropisee maali pois ja kaikki on hieman vinksallaan. Ei ihme, että täällä on viime vuosina kuvattu mu-siikkivideoita ja muun muassa kohtaus **Soft Oksasen** kirjaan perustuvasta Puhdistus-eloku-vasta.

Rakennuksen kunnan perus-teella ei uskoisi, että Patareissa oli vankeja vuoteen 2002 asti. Kurjimmat olot siellä koettiin neuvostovalan aikaan, jolloin tilat nitisivät liitoksistaan. 16 hengelle tarkoitettuihin selleihin oli ängetty jopa 30 vankia.

Koska Patarei oli tutkintavan-kila, siellä viivyttiin yleensä alle puoli vuotta. Pitkäaikaisimmat asukkaat joutuivat lusimaan kolme vuotta. Osa teki töitä van-kilan sahalta.

Sukulaisia selleissä Villemin mukaan lähes kaikilla virolaisilla on ollut sukulaisia tai tuttavlia Patareissa. Neuvos-toikaan monet päätyivät sinne mielipiteidensä vuoksi. Ainakin 10 000 virolaista kyyditettiin Siperiaan.

Monen tie kulki Patarein kautta. Saman kohtalon koki Viron ensimmäinen presidentti **Konstantin Päts**.

Villem on käynyt vankilassa sen toiminnan aikana lehtimie-hen ominaisuudessa.

”Haju oli törkeä”, hän pui-se-telee päättään ja kuvailee, miten vangit joutuivat syömään ja ulostamaan samoissa tiloissa. Ulos pääsi vain tunniksi päivä-sä.

Kannattaa käydä nyt Patareissa kannattaa käydä nyt, kun se on vielä olemassa. Viron valtio on haluton rahoittamaan vankilan kunnostamista, eikä tiloille tunnu löytyvän ostajaa. Toistaiseksi tuloja saadaan turistiryhmiltä sekä vankila-seikkailujen ja kulttuurita-pahtumien järjestämisestä. Tapahtumia varten oppailla on rekvisiittaa, joten ryhmää saat-taa olla vastassa yrmeä vartija koppelakissaan.

Kesäisin vankilan edustalla järjestetään musiikkikeikkoja. Rantakapakka Hirtetty meri-rvosv anniskelee virvokkeita. Patarein merilinnonitus sijait-see kävelymatkan päässä Tallin-nan laivasatamasta, osoitteessa Kalaranna 2.

KATJA LAMMINEN Talvisin Patarein vankilaan tehdään vain tilattuja ryhmäkerroksia. Toukokuusta syyskuuhun vankilamuseo on avoimna päivittäin klo 12–19.

VAIHEET
Patarein merilinnonitus
Valmistui Nikolai I:n rakennuttamana vuonna 1840.
Toimi aluksi tykkipatterina, josta nimikin tulee.
Vuodesta 1867 linnonitus oli kasarmi.
Vuosina 1920–2002 paikalla oli vankila.
Avautui yleisölle ja kulttuuritapahtumille vuonna 2007.
Lähde: www.patarei.org

Tähän 16 hengen selliin majoitettiin Narvasta tuotuja vankeja. Siitä kielii seinään maalattu maisema.

Patarein merilinnonitus toimi vankilana vuosina 1920–2002. Toisen maailmansodan ja neuvostovalan aikana siellä myös teloitettiin ihmisiä. Nykyisin alueella järjestetään kulttuuritapahtumia. Rannassa toimii kesäterassi.

JAANA KANKAANPÄÄ

Kolkot käytävät kutsuvat kurkistamaan selleihin. Osa huoneista on kunnostettu tapahtumia varten.

Selviäisitkö sinä Titanicilta?

TALLINNA (MT) Astun laivan kannelle ykkös-luokan matkustajana. Jännit-täväää nähdä, riittääkö pohatan vaimolle tilaa pelastusveneessä.

Tallinnan Lentosatamaan kootussa Titanic-näyttelyssä kaikki kävijät saavat maihin-nousukortin, josta selviää hen-kilöllisyys. Siten ihmiskohtaloita ja tapahtumia voi tarkastella jonkun todellisen matkustajan näkövinkkelistä.

Esineitä ja tarinoita Näyttelyssä tutustutataan maail-man suurimman matkustaja-laivan neitsytmatkalle osallis-tuneisiin ihmisiin julkisuuden henkilöstä tavallisiin suurper-heisiin.

Sääliksi käy kapteeni **Edward J. Smith**, joka houkuteltiin te-kemään vielä yksi matka ennen eläkkeelle jäämistä.

Turistit kuvauttavat itsensä Titanicin portaikossa.

Esillä on hylystä nostettuja matkalaukkuja, astioita, koruja ja rahaa. Näyttelyssä pääsee kurkkaamaan myös eri matkus-

tusluokkien hytteihin ja oleske-lutiloihin sekä kuvauttamaan itsensä Titanic-elokuvastakin tutussa portaikossa.

1 500 hukkui Näyttelyn lopuksi pääsen tarkistamaan, selvisinkö hengissä. Nimeni löytyy pelastuneiden listalta, kuten monen muunkin ykkösluokassa matkustaneen. Osa pelastusveneistä laskettiin vesille, vaikka kyytiin olisi mah-tunut vielä.

Suurin osa noin 1500 huk-kuneesta oli työntekijöitä ja kolmannen luokan matkustajia. Vaikka onnettomuudesta on yli sata vuotta, heidän kohtalonsa koskettaa yhä.

KATJA LAMMINEN Titanic-näyttely Tallinnan Lento-sataman museossa huhtikuuhun saakka ti-su klo 10–19. Paikka sijaitsee Patarein vankilan vieressä.

RAVINTOLOITA

Tallinnassa herkuttelee yhä halvalla

Tallinna on nykyään herkuttelijan paratiisi. Valittavana on niin virolaisia kuin venäläisiäkin ravintoloita, joissa hinta-laatu-suhde on erinomainen. Valinnan helpottamiseksi MT:n toimitus listasi suosikkejaan. **Kaerajaan Raatihuoneen** torin reunalla tarjoaa virolaisia erikoisuuksia modernilla otteella. Liharuuat sulavat suussa. Tarjolla muun muassa villisikaa, hirveä, virolaisia juustoja, rukiisia jälkiruokia sekä keittoja ja salaatteja. Yläkerran savupiippuvessa kannattaa käydä katsomassa! www.kaerajaan.ee **Ravintola Moonista** saa pieniä venäläisiä annoksia

edulliseen hintaan. Sijaitsee Patarein vankilan ja sataman välissä osoitteessa Võrgu 3. www.kohvikimoon.ee **Vanaema juures** myy muun muassa villisikaa. Osoite Rataskaevu 10/12. www.vonkrah.ee/vanaema-juures **Ravintola Leib** on saanut nimensä kotitekoisesta mustasta leivästä. Menussa suosittelaan kuhunkin annokseen sopiva erikoisolut. Toimii osoitteessa Uus 31. www.leibresto.ee **Controvento, italialainen** ravintola monipuolisella ruokalistalla. Pitsaa, pastaa ja erinomaista lammasta. Osoite Vene 12. www.controvento.ee

Kaerajaanin ikkunasta voi ttiirailia Tallinnan Raatihuoneentorin joulutunnelmaa.